

ταῦθα Ἀμερικανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, καὶ δύο τακτικοὶ ἰσόβιοι ἑταῖροι, οἵτινες καὶ σύμβουλοι τῆς ἡμετέρας Ἑταιρείας διετέλεσαν, ὁ Σπυρίδων Βάσης, ἀνὴρ φιλότατος πᾶσιν ἡμῖν καὶ καθηγητὴς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου διαπρεπέστατος καὶ ὁ Ὅθων Λύδερς, εὐγενὴς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ φρόνημα ἀνὴρ, ὃν προσφιλεῖς δεσμοὶ συνέδεσαν μετὰ τῆς Ἑλλάδος γενομένης δευτέρας αὐτοῦ πατρίδος. Ὁ Ὅθων Λύδερς διετέλεσε διευθυντὴς τῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Γερμανίᾳ σπουδῶν τῆς Α. Β. Υ. τοῦ Διαδόχου Προέδρου τῆς ἡμετέρας Ἑταιρείας, ἔσχε δὲ καὶ τὴν εὐτυχίαν νὰ διατελέσῃ ὁ πρῶτος γραμματεὺς τοῦ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει Γερμανικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου αὐτὸς ιδρύσας τὸ καθίδρυμα τοῦτο ἐν ἔτει 1874 κατ' ἐντολὴν τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως.

Τὰ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς Ἑταιρείας περιέχονται ἐν τοῖς ὑπ' ὄψει ἡμῶν ἐντύποις λογιστικοῖς πίναξιν, ἐν οἷς ἀναγράφονται ἀναλελυμένως τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ λήξαν ἔτος 1912.

Τρέποντες νῦν τὸν λόγον εἰς τὰ ἔργα τῆς Ἑταιρείας ἀνακοινοῦμεν ἐν πρώτοις τὰ περὶ τῶν ἐπιστημονικῶν ὀημοσιευμάτων τῆς Ἑταιρείας καὶ εἶτα τὰ περὶ τῶν ἀνασκαφῶν.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς ἐξηκολούθησεν ἐκδόσασθαι τακτικῶς ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἐκ τῶν συμβούλων τῆς Ἑταιρείας καὶ τμηματάρχου τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Τμήματος κ. Βασιλείου Λεονάρδου, ὅστις φιλοτίμως καὶ δωρεὰν παρέχει τῇ Ἑταιρείᾳ τὴν ἐργασίαν ταύτην. Ἐξεδόθησαν δ' ἐγκαίρως καὶ τὰ *Πρακτικὰ τοῦ ἔτους 1911* ἐπιμελεῖα τοῦ Γραφείου τῆς Ἑταιρείας.

Ἐξακολουθεῖ δὲ ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας καὶ ἡ ἐκδοσις καὶ ἡ παρασκευὴ πρὸς ἑκδόσιν τριῶν ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων, ἧτοι τοῦ περὶ τῶν *Στηλῶν τῶν Παγασῶν* ὑπὸ Α

Ἀρβανιτοπούλου, τοῦ περὶ τῆς ἐν Ἑπιδαύρῳ θόλου τοῦ Πολυκλείτου ὑπὸ Π. Καβαδία καὶ τοῦ περὶ Τοπογραφίας τῶν Δελφῶν ὑπὸ Α. Κεραιμοπούλου. Ἦρξάτο δὲ διὰ τοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Φ. Βερσάκη καὶ ἡ σύνταξις σχεδίων τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων τῆς Ἑλευσίνος πρὸς δημοσίευσιν αὐτῶν.

Τῶν μνημονευθέντων τούτων δημοσιευμάτων πολυδάπανον εἶνε τὸ περὶ τῶν «Στηλῶν τῶν Παγασῶν», ἀλλ' εἶνε τοῦτο ἔργον σημαντικόν, συνοδευόμενον ὑπὸ ἐγχρωμάτων πινακῶν, ὧν ἡ παρασκευὴ εἶνε λίαν δαπανηρά. Σχετικῶς πρὸς τοῦτο τὸ Συμβούλιον ἀνακοινοῖ τὰ ἐξῆς: «Διὰ τοῦ συγγράμματος τούτου πρόκειται ὄχι μόνον νὰ γείνωσι γνωστὰ εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον τὰ σπουδαῖα ἐκεῖνα καὶ πρωτοφανῆ εὐρήματα τῶν Παγασῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ δημοσιευθῶσιν εἰκόνες μέλλουσαι νὰ διατηρήσωσι διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ζωρότητα τῶν χρωμάτων τῶν ἐπὶ τοῦ μαρμάρου παραστάσεων, διότι γνωστὸν εἶνε, ὅτι ἡ ζωρότης τῶν ἐπὶ τοῦ μαρμάρου χρωμάτων δὲν εἶνε δυνατὸν, παρερχομένου τοῦ χρόνου, νὰ μένη ἀμείωτος. Προκειμένου ἄρα νὰ ἐκδώσῃ ἡ Ἑταιρεία σύγγραμμα, ὅπερ ὁ ἔχῃ ἐν τῷ μέλλοντι μνημειακὸν χαρακτῆρα, ἐπιβάλλεται αὐτῇ μηδεμιᾶς πρὸς τοῦτο νὰ φεισθῇ δαπάνης. Εὐνόητον δ' ἄλλως ὅτι ἐκ τοῦ συγγράμματος τούτου θέλει ἔχει ἡ Ἑταιρεία μεγάλα ἔσοδα. Σημειωτέον δ' ὅτι αἱ πρὸς ἀπεικόνισιν τῶν πλακῶν τούτων δαπάναι ἐδύναντο νὰ εἶνε πολὺ μείζους, εἰ ἐξηκολουθοῦμεν λαμβάνοντες αὐτὰς διὰ ζωγράφων. Πρὸς ἀποφυγὴν ὅμως τῶν δαπανῶν ἀπεφασίσαμεν νὰ λάβωμεν χρωμοτυπικὰς φωτογραφίας καὶ πρὸς τοῦτο παρηγγείλαμεν τὰς ἀναγκαίας πλάκας. Ἀλλ' οὐδεὶς ἐν Ἀθήναις ἐγίνωσκε τὴν χρῆσιν τῆς νέας ταύτης ἀνακαλύψεως. Ἐν Ἀθήναις ὑπάρχουσι πολλοὶ φωτογράφοι, ἀλλ' οὗτοι δὲν δύνανται νὰ ἀποδώσωσι τὰ

χρώματα. Ἐν ᾧ λοιπὸν εὐρισκόμεθα ἐν μεγάλῃ ἀμηχανίᾳ, ὁ Ὑπασπιστὴς τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως κ. Ἰωάννης Φραγκοῦδης, φιλόπατρις ὢν, ἐδήλωσεν ἡμῖν, ὅτι ἀφιλοκερδῶς προσφέρει τὴν ἑαυτοῦ ὑπηρεσίαν, διότι ἀπὸ μακροῦ χρόνου ὡς ἐρασιτέχνης ἀσχολεῖται περὶ τὴν χρωμοτυπικὴν φωτογραφίαν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου αἱ ἡμέτεραι δαπάναι μεγάλως ἐμειώθησαν ».

Ἀνασκαφὰς δὲ ἐξετέλεσεν ἡ Ἑταιρεία κατὰ τὸ ληξαν ἔτος ἐν Παγασαῖς, ἐν Θήβαις καὶ Λεβαδείᾳ, ἐν Φωκίδι, ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἐν Ἀθήναις. Αἱ σχετικαὶ περὶ τούτων ἐκθέσεις, ἃς ὑπέβαλον οἱ διευθύνοντες αὐτάς, θέλουσι δημοσιευθῇ ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Ἑταιρείας.

Τὸ κύριον καὶ σπουδαιότατον ἀνασκαφικὸν ἔργον εἶνε τὸ τῶν *Παγασῶν*. Γνωστὴ εἶνε ἡ ἐπιτυχία, ἣτις ἔσπευε τὰς ἀπὸ ἐτῶν ἐνεργουμένας διὰ τοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Α. Ἀρβανιτοπούλου ἀνασκαφὰς, αἵτινες ἤνεγκον εἰς φῶς τὰς γραπτὰς ἐκεῖνας ἐπιθυμῖδας στηλας, δι' ὧν τὸ ἐν Βόλῳ Μουσεῖον ἐγένετο λαμπρὸν καὶ μοναδικὸν ἐν τῷ κόσμῳ Μουσεῖον τῆς Ἑλληνικῆς Ζωγραφικῆς. Αἱ ἀνασκαφαὶ αὗται ἐξηκολούθησαν διὰ τοῦ κ. Ἀρβανιτοπούλου καὶ κατὰ τὸ ληξαν ἔτος, ὑπῆρξαν δὲ γονιμώταται. Πρὸς τοῖς κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη ἀνακαλυφθεῖσι δύο πύργοις ἀνεκαλύφθησαν νῦν τρεῖς ἐπὶ πλέον πύργοι πλήρεις γραπτῶν στηλῶν. Ἐκ τοῦ ἐνὸς τούτων ἀνασκαφέντος καθ' ὁλοκληρίαν ἐξήχθησαν 230 στηλαί, ὧν πλεῖστα διατηροῦσι κάλλιστα τὰ χρώματα. Ἐκ τοῦ ἐτέρου ἀνασκαφέντος ἐν μέρει ἐξήχθησαν 30 στηλαί. Ὁ τρίτος, ὅστις εἶνε πλήρης στηλῶν καὶ ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν, θέλει ἀνασκαφῇ κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος. Ἐγγύτατα δὲ τοῦ δευτέρου τῶν πύργων ἀνεκαλύφθησαν λείψανα τοῦ κρηπιδώματος ναοῦ, ὅστις εἶνε ὁ ναὸς τῆς Πασικράτας, καὶ εὐρέθη